

Filosofie výchovy – vybrané teze

filein – milovat
sofia – moudrost

Výchova má směřovat k určité ideji smyslu života, filosofie pak hledá tuto ideu smyslu života.

Předsokratovské období (6-5. stol. př. n. l.)

Sofisté

- relativismus

Prótagoras (481-411 př. n. l.)

„Měrou všech věcí je člověk, jsoucích, že jsou, nejsoucích, že nejsou.“

Sókratés (469-399 př.n.l.)

Sokratovský dialog

destruktivní – vyvracející část (elenktická),

konstruktivní – přivedení k poznatkům (maieutická),

anamnesis – rozpomínání (u Platóna).

Platón (427-347 př.n.l.)

- Dílo: Ústava, Zákony,
- první propracovaná pedagogická teorie
- cíl výchovy: osobnost má dosáhnout „areté“.

Platónovo pojetí duše

- Rozumová
- Vznětlivě vášnivá
- Smyslově žádostivá

Výchova má vést k postupnému přibližování se ideji Dobra.

Stupně Platónovy výchovy

do 3 let věku – výchova v rodině (u dětí strážců neexistovala klasická rodina, děti byly „všech“ z této vrstvy společnosti),

od 3 do 6 let – výchova v předškolních zařízeních (chrámy) chůvami,

od 7 do 9 let – výchova dětí všech svobodných občanů (chlapců i dívek),

od 10 do 20 let – výchova pouze strážců,

od 20 do 35 let – výchova budoucích filosofů.

Aristotelés (384-322 př. n. l.)

Teorie výchovy a vzdělání v dílech:

- Politika
- Etika Nikomachova

Složky duše

- vegetativní (rostliny, živočichové, lidé)
- senzitivní (živočichové, lidé)
- rozumová (lidé)
 - trpný rozum
 - činný rozum

Výchova dle věkových stupňů

do 7 let v rodině,

od 7 let do 14 let začíná společná výchova chlapců se rozvíjí zejména tělesná složka (gymnastika),

od 14 do 21 let pak rozvoj emocionální a rozumové sféry.

Výchova má směřovat k harmonii, celistvosti, má přispívat k socializaci jedince, jako tvora společenského – zóon politikon.

Jan Amos Komenský (1592 – 1670)

- kněz a biskup Jednoty bratrské,
- vybraná díla:
 - Labyrint světa a ráj srdce
 - Obecná porada o nápravě věcí lidských.
- Komenského pedagogika vychází z jeho filosofie.
- Komenského TRIADISMUS.

- Snaha o PANSOFII – vševědu,
 - OMNES všichni
 - OMNIA všechno
 - OMNINO všemi způsoby
- pojetí rovněž v PAMPEDII – vševýchově.

- Člověk má jít cestou světla - VIA LUCIS.

- Vševýchova jako urovnaná cesta k rozvážení vševědného světla po lidských myslích, řečech, skutečích,
- vševěda a vševýchova mají vést k všenápravě – PANORTHOSII.

Křesťanské pojetí výchovy

- vychází z Bible – Starého zákona, ale zejména pak z Nového zákona,
- EDUCATIO – vyvádění člověka směrem k Bohu,
- SCHOLÉ – osvobození,
- pojetí člověka:
- z prachu země X IMAGO DEI

Křesťanská výchova: „Je úmyslné působení na dítě, aby harmonicky rozvinulo všechny své schopnosti tělesné, intelektové, citové, sociální i vlohy nadpřirozené a mohlo dosáhnout svého cíle pozemského i věčného.“ – kardinál Tomášek

- Cíl:
- osobnost MRAVNÍ a KŘESŤANSKÁ
- Jednání dle vzorů – zlaté pravidlo:
- „ Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi.“
- Osobnosti: např. Don Bosco, Přemysl Pitter.

Eugen Fink (1905-1975)

Ve vztahu k výchově formuloval 6 antinomií – rozporů, paradoxů.

- I. Existuje právo vychovatele vnucovat své pojetí života někomu jinému a určovat tak budoucnost dětí – výchova pomáhat/nepomáhat
- II. Nepřenositelnost životních zkušeností – moc - manipulace/bezmoc vychovatele.
- III. Vychovatel vychovává, aniž by byl sám vychován.
- IV. Individualita vychovávaného a obecné nároky kultury.
- V. Napětí mezi výchovou k povolání a výchovou k lidství.
- VI. Rozpor mezi tím co můžeme ovlivnit výchovou a tím co jí ovlivnit nemůžeme.